

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Vztahy EU-ASEAN

(2011/C 21/04)

Zpravodaj: **pan CAPPELLINI**

Dne 26. února 2009 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy ve věci

Vztahy EU-ASEAN.

Specializovaná sekce Vnější vztahy, kterou Výbor pověřil přípravou prací na toto téma, přijala stanovisko dne 11. května 2010.

Na 463. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. května 2010 (jednání dne 26. května 2010), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 163 hlasy pro, 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV zdůrazňuje, že je důležité a nutné oživit vztahy institucí EU se zeměmi ASEAN a prohloubit je. Toto stanovisko tedy v tomto smyslu navazuje na některé dřívější iniciativy EHSV související s touto tematikou⁽¹⁾, v jejichž rámci se již před více než deseti lety zdůrazňovalo, že se EU musí na jihovýchodní Asii zaměřit více, a upozorňovalo na zásadní přínos, který mohla EU v souvislosti s regionální integrací v Asii mít.

1.2 EHSV nicméně konstatuje, že v partnerství mezi EU a zeměmi ASEAN nebylo dodnes dosaženo kýženého pokroku. I přes vyvinuté úsilí (i finanční) posledních let o podporu strukturovaného dialogu EU-ASEAN v různých oblastech (politika, spolupráce, obchod atd.) jsou konkrétní výsledky chabé a dialog s občanskými společnostmi i v jejich rámci zatím není dostatečný. Zdá se, že uplynulých deset let bylo spíše promarněnou příležitostí než příležitostí k posílení partnerství s oblastí, která je pro zájmy EU ve světě považována za strategickou⁽²⁾. Typickým příkladem jsou obchodní jednání. Zatímco se EU a ASEAN dohodly na přerušování jednání, ASEAN uzavřel obchodní dohody s jinými světově významnými hospodářskými mocnostmi (Čínou, Indií, Austrálií a probíhají i jednání s USA, Jižní Koreou a Japonskem).

1.3 V dnešní naprosto změněné mezinárodní situaci, kdy na jedné straně rostou politické a hospodářské závazky ve srovnání s předcházejícím desetiletím, ale na druhé straně vznikají i nové příležitosti k integraci a dialogu, je cílem tohoto stanoviska EHSV předložit úvahy a operační návrhy k oživení vztahů mezi EU a ASEAN.

1.4 Výbor zdůrazňuje, že záruka důstojné práce a dodržování osmi základních úmluv MOP, které představují

základní pracovní normy, jsou i nadále neodmyslitelným předpokladem rozvoje regionálního partnerství. V případě Myanmaru se k tomu přidává problém ochrany lidských práv, který je nepřekonatelnou překážkou potenciálního zahájení jednání s touto zemí, jak již působivě zdůraznil i Evropský parlament v lednu 2008. EHSV tedy s potěšením konstatuje skutečnost, že cíle obchodních jednání mezi EU a ASEAN jsou ambicióznější než cíle jiných obchodních dohod podepsaných zeměmi ASEAN, zejména pokud jde o pracovní a environmentální normy a o sociální dialog⁽³⁾. Z tohoto pohledu musí být dvoustranný přístup (viz odstavec 4.2.2) považován za předpoklad hospodářských a obchodních dohod na regionální či vícestranné úrovni, a ne za jejich odmítnutí. Výbor ve svém stanovisku k jednáním o nových obchodních dohodách (CESE 773/2008) z dubna 2008 jasně uvedl, že Komise by měla v těchto a dalších jednáních, jak je uvedeno v jejím sdělení Globální Evropa, zajistit, aby 27 úmluv uvedených v systému GSP+ představovalo „prahovou úroveň diskusí o kapitole udržitelného rozvoje při jednáních zahájených s asijskými zeměmi“. Sem spadala i jednání s ASEAN. Výbor však ve stanovisku uznal, že bude zapotřebí, „aby byla tato podmínka vyhodnocována individuálně“. Dále ve stanovisku jasně řekl (viz odstavec 1.2), že dvoustranné dohody „musejí být chápány jako slučitelné s vícestranným přístupem, případně jej i posilující“.

1.5 Zkušenosti dokládají vzájemné výhody plynoucí ze spolupráce a z dialogu s mezinárodními partnery z různých částí světa. Ty umožňují lepší vzájemné porozumění a účinnější přístup k výzvám a problémům, které je třeba řešit. V tomto ohledu EHSV zdůrazňuje, že sociální partneři a organizace občanské společnosti jak na evropské úrovni, tak i ve třetích zemích, by měli být více zapojeni do procesu posouzení dopadu dohod o volném obchodu se zeměmi ASEAN na socioekonomickou udržitelnost a na zranitelnost sociálních skupin nejvíce vystavených konkurenci, a že je třeba podpořit posilování občanské společnosti a udržitelný rozvoj v rámci „strukturovaného dialogu“ mezi EU a ASEAN. V tomto ohledu by mělo být zdůrazněno, že v zemích ASEAN, kde jsou organizace občanské společnosti nejrozšířenější (například

(1) EXT/132 z roku 1996, EXT/153 z roku 1997.

(2) Viz sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Globální Evropa: konkurenceschopnost na světovém trhu – Příspěvek ke strategii EU pro růst a zaměstnanost, KOM(2006) 567 v konečném znění.

(3) Zajisté nelze obě situace srovnávat, nicméně kapitolu 13 dohody o volném obchodu mezi EU a Jižní Koreou lze považovat za vhodný referenční model.

v Indonésii, Thajsku a na Filipínách), jsou vztahy s EU produktivnější. Úkolem je nyní najít účinné způsoby spolupráce i s nejslabšími organizacemi občanské společnosti v ostatních zemích tohoto regionu.

1.6 V této souvislosti EHSV doufá, že bude ve spolupráci s dalšími institucemi EU stimulovat, usnadňovat a odborně podporovat dialog s občanskými společnostmi členských zemí ASEAN, především těch nejzranitelnějších, za účelem jeho posílení a je připraven se této úlohy ujmout. To by mohlo být zajištěno snazší a účinnější, bude-li probíhat úzká spolupráce a integrace s novou diplomatickou službou pro vnější vztahy EU.

1.7 Výbor navrhuje vytvořit **integrovanou platformu zahrnující sociální organizace EU-ASEAN** na podporu stěžejních témat meziregionální integrace a na podporu posílení organizací, které zastupují zájmy místní občanské společnosti zejména v zemích, kde tyto organizace mají slabší pozici. Tento nový nástroj na spolupráci subjektů občanské společnosti EU-ASEAN by podpořil integrovanou strategii budování kapacit prostřednictvím výměny zkušeností s konkrétními zkoumanými případy a s různými aspekty integračního procesu: sociálním a kulturním dialogem, spoluprací mezi vědeckou obcí a průmyslem, službami obecného zájmu, krizovým řízením atd.

1.8 Výbor proto navrhuje prověřit, zda by bylo možné zřídit – případně i se zapojením *nadace ASEAN* ⁽⁴⁾ a/nebo *nadace Asie-Evropa (ASEF)* ⁽⁵⁾ – **evropskou nadaci** zaměřenou specificky na sociální, občanský, odborný a mezikulturní dialog mezi EU a ASEAN. Realistický roční program činnosti by pak mohl umožnit monitorování, které by bylo účelné pro zainteresované veřejné instituce EU.

1.9 Výbor dále v krátkodobém horizontu navrhuje zavést „**výroční zprávy**“ o **stavu modelů a systémů účasti v ASEAN**, které by hodnotily dosažený pokrok a zaměřovaly se na konkrétní témata jako např. na oblast bezpečnosti potravin, vodohospodářství, zdraví atd. Tato zpráva by byla pravidelnou příležitostí k mapování a monitorování činností prováděných konkrétně za účelem podpory sociokulturních aspektů a mohla by umožnit i srovnávání s podobnými modely a činnostmi prováděnými hlavními mezinárodními organiza-

cemi, v první řadě FAO, ale i dalšími celosvětově významnými subjekty (např. USA, Japonskem atd.).

1.10 V zájmu podpory institucionálního dialogu a institucionální spolupráce mezi sociálními partnery Výbor v neposlední řadě navrhuje zahájit **stálý dialog mezi funkcionáři ASEAN a delegáty činnými v EHSV** a podporovat setkávání a spolupráci institucí na pravidelné bázi, a to i ve spojení s nejvýznamnějšími událostmi organizace a hlavními setkáními v rámci strukturovaného dialogu mezi EU a ASEAN a ASEM. Například Komise by měla podporovat stálý dialog mezi zástupci ASEAN na všech úrovních a zástupci organizované evropské občanské společnosti (a občanskými společnostmi zainteresovaných států) na základě společného a realistického programu činnosti (například diskuse o stanoviscích EHSV v členských státech ASEAN). K výsledkům této činnosti by mělo patřit kvalitativní i kvantitativní hodnocení psané srozumitelně a v různých jazycích EU a zemí ASEAN. Příslušné fórum EU-ASEAN z iniciativy EHSV by se mohlo setkat se zájmem různých institucí a veřejných a soukromých subjektů.

2. ASEAN: charakteristika a vývoj

2.1 Od svého založení až do současnosti prošel ASEAN pomalým a postupným procesem dozrávání, který postupem času vyústil v to, že toto sdružení získalo jinou a komplexnější podobu. Sdružení ASEAN vzniklo v geopolitických podmínkách studené války kvůli potřebě územní bezpečnosti, uznání států, které před krátkou dobou získaly nezávislost, a prosazování multilateralismu. Postupně rozšířilo proces regionální integrace, který byl zpočátku zaměřen na oblasti hospodářství a obchodu, a začalo se soustředit i díky pobídkám vyplývajícím z hospodářské krize v roce 1997 na modernější proces institucionální, politicko-hospodářské a sociokulturní integrace.

2.2 Již od okamžiku podepsání zakládacích smluv Evropského společenství, ale především od zavedení jednotné měny a rozšíření Unie směrem na východ, byla EU pro ASEAN „přirozeným zdrojem inspirace“ a „strukturovaný dialog“ mezi EU a ASEAN zcela jistě ovlivnil nedávný vývoj v oblasti integrace jihovýchodní Asie. Díky chartě ASEAN z 15. prosince 2008 ⁽⁶⁾ získalo toto sdružení právní subjektivitu. Na 14. summitu hlav států a předsedů vlád zemí ASEAN v roce 2009 byl vytyčen plán na vytvoření jednotného trhu do roku 2015. Společenství ASEAN nyní spočívá na třech pilířích: hospodářském společenství (AEC), politickém a bezpečnostním společenství (APSC) a sociokulturním společenství (ASCC) ⁽⁷⁾.

⁽⁴⁾ Nadace ASEAN byla založena 15. prosince 1997 v Kuala Lumpur u příležitosti 30. výročí vzniku sdružení ASEAN. Jejím cílem je zlepšení způsobu života a blahobytu národů žijících v jihovýchodní Asii a podporuje větší uvědomování si výhod regionální integrace prostřednictvím kontaktů mezi národy a spolupráce mezi sociálními a akademickými institucemi.

⁽⁵⁾ Nadace Asie-Evropa (ASEF) byla založena v únoru 1997 zeměmi ASEM. Podporuje dialog a spolupráci mezi asijskými a evropskými národy prostřednictvím podpory kulturních, intelektuálních a přímých výměn mezi národy se zapojením občanských společností z dotyčných zemí a komunit.

⁽⁶⁾ Viz *The ASEAN Charter*, Singapur, 20. listopadu 2007. Tato ustavující smlouva stanoví základní strukturu celého sdružení. Chartu tvoří úvod, 13 kapitol a 55 článků.

⁽⁷⁾ Viz *ASEAN Economic Community (AEC) Blueprint* (Singapur, 20. listopadu 2007), *ASEAN Political-Security Community (APSC) Blueprint* (Cha Am, 1. března 2009) a *ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC) Blueprint* (Cha Am, 1. března 2009).

2.3 Uskutečňování hospodářského společenství začalo po liberalizaci obchodu na základě dohody AFTA (*ASEAN Free Trade Area*) a po liberalizaci v oblasti investic v rámci zemí ASEAN upravené dohodou AIA (*ASEAN Investment Area*) s pětiletou výjimkou pro země CLMV⁽⁸⁾. Jádrem politického a bezpečnostního společenství je však i nadále mezivládní dialog. Sociokulturní spolupráce se týká v první řadě spolupráce v oblasti vzdělávání, rozvoje lidských zdrojů, IKT, veřejné angažovanosti, prosperity, snížení chudoby, bezpečnosti potravin, prevence a monitorování infekčních onemocnění, zvládnání přírodních katastrof, ochrany práv nezletilých, žen a osob se zdravotními postiženími a ochrany životního prostředí.

2.4 Institucionální posílení ASEAN bylo provázeno významnější mezinárodní pozicí tohoto sdružení. Dne 1. ledna 2010 vstoupily v platnost dohody o volném obchodu s Austrálií a Novým Zélandem, s Čínou a s Indií. Dohoda s Austrálií a Novým Zélandem (*ASEAN-Australia-New Zealand Free Trade Area*, AANZFTA) stanoví liberalizaci obchodu se zbožím (99 % výrobků dovážených z Indonésie, Malajsie, Filipín a Vietnamu), službami a investicemi.

2.5 Na základě dohody s Čínou (*China ASEAN Free Trade Area*, CAFTA) bylo zrušeno clo na 7 000 skupin zboží (přibližně 90 % celních položek) a byl vytvořen integrovaný trh zhruba 1,9 mld. osob, což představuje objem obchodu ve výši zhruba 4,5 mld. USD. Zemím CLMV bylo přiznáno přechodné období do roku 2015.

2.6 Dohoda s Indií (*ASEAN India Trade In Goods*, TIG) stanoví postupnou liberalizaci cel na více než 90 % obchodovaných produktů, včetně „zvláštních produktů“ jako palmový olej, káva, čaj a pepř. Také v tomto případě dohoda předpokládá vytvoření integrovaného jednotného trhu s více než 1,8 mld. osob.

2.7 ASEAN kromě toho udržuje výsadní vztahy v oblasti politické a hospodářské spolupráce s Jižní Koreou, Japonskem a Čínou (blok ASEAN+3) a s USA, které si – jak známo – udržují strategickou pozici v jihovýchodním Tichomoří a již uzavřely dohodu o volném obchodu se Singapurem. Mimořádně strategicky zajímavý je i návrh amerického prezidenta Obamy (od března probíhají jednání) rozšířit *Trans-Pacific Partnership* (jehož členy jsou dnes Brunej, Chile, Nový Zéland a Singapur) i na USA, Austrálii, Peru a Vietnam.

3. Vztahy EU-ASEAN: současný stav

3.1 Význam vztahů mezi EU a ASEAN zcela jasně vyplývá z obchodních a finančních vztahů mezi oběma těmito světově významnými hospodářskými celky. Ve sdělení Komise z roku

⁽⁸⁾ Zkratka CLMV se používá pro novější členy sdružení (Kambodža, Laos, Myanmar a Vietnam).

2006 Globální Evropa je ASEAN zahrnut mezi prioritní trhy vzhledem k významnému potenciálu růstu: v letech 2004 až 2008 vzrostl obchod se zbožím a službami mezi EU a ASEAN o více než 25 % a v roce 2008 dosáhl podle údajů GR TRADE 175 mld. EUR.

3.2 ASEAN je po USA a Číně v současnosti třetím obchodním partnerem Evropské unie a podílí se přibližně 7 % na objemu veškerého dovozu do EU. Obchodní bilance EU-ASEAN má značný schodek, který v roce 2008 činil podle údajů Eurostatu přibližně 25 mld. EUR. EU dováží převážně strojní zařízení (29,2 mld. EUR v roce 2008) a zemědělské produkty (12,4 mld. EUR v roce 2008) a došlo k nárůstu bilance v obchodu se službami (o 2,6 mld. EUR v roce 2007, podle Eurostatu).

3.3 Pokud jde o investice, v období let 2005 až 2008 zaznamenal tok kapitálu mezi EU a ASEAN zvýšení o 200 % v hodnotách (dosáhl celkové hodnoty 105,4 mld. EUR, podle Eurostatu). Evropští investoři přispívají k celkovým tokům přímých zahraničních investic do zemí ASEAN přibližně 27 %. Převážná většina těchto investic plyne do Singapuru (65 %), následuje Malajsie (9 %), Thajsko, Indonésie, Brunej a Vietnam (po 5–7 %), zatímco do ostatních zemí plyne méně než 1 %. Ve stejném období však došlo i k výraznému zvýšení toků ASEAN-EU, které v roce 2007 podle údajů Eurostatu vzrostly z 29,7 na 43,6 mld. EUR. 85 % toků plynoucích z ASEAN nicméně pochází pouze ze dvou zemí: Singapuru a Malajsie⁽⁹⁾.

3.4 Nehledě na intenzivnější obchodní a finanční vztahy se na trzích ASEAN nadále udržují značné celní i necelní překážky. Odstranění těchto překážek prostřednictvím uskutečňování dohody o volném obchodu mezi EU a ASEAN by znamenalo jasné výhody nejen pro EU, zejména v oblasti služeb, ale i pro země ASEAN, u nichž obecně platí, že s vyšší úrovní integrace přichází větší prospěch, přestože tento prospěch je u každé země různý (viz TSIA, GR TRADE)⁽¹⁰⁾.

3.5 Obchodní jednání mezi EU a 7 rozvinutějšími zeměmi ASEAN⁽¹¹⁾ zahájena v červenci 2007 však byla v březnu 2009 po vzájemné dohodě zastavena: zásadní hospodářská různorodost partnerů ze zemí ASEAN (země se liší z hlediska lidského rozvoje, střední délky života, úrovně chudoby, priorit veřejných výdajů), různé obchodní politiky, ale i hluboké politické rozdíly (např. vojenská diktatura a otázka lidských práv v Myanmaru) se ukázaly být nepřekonatelnými překážkami i pro obchodní jednání. V tomto ohledu je Výbor zajedno s Evropským parlamentem, který se již v lednu 2008 vyjádřil negativně ohledně možnosti podepsat obchodní dohodu s Myanmarem, kde v současnosti vládne vojenský režim.

⁽⁹⁾ Z 18 nadnárodních společností ze zemí ASEAN, které jsou v první stovce na celosvětové úrovni, se 11 nachází v Singapuru a 6 v Malajsi (podle údajů UNCTAD).

⁽¹⁰⁾ GR TRADE, Trade Sustainability Impact Assessment (TSIA) of the FTA between the EU and ASEAN, červen 2009, TRADE07/C1/C01 – Lot 2.

⁽¹¹⁾ Indonésie, Malajsie, Singapur, Brunej, Thajsko, Filipíny, Vietnam.

3.6 Oslabení hospodářské a obchodní integrace bylo nedávno prováděno postupným upevňováním politických a institucionálních vztahů mezi EU a ASEAN, byť výlučně mezivládních. V tomto ohledu stojí za zmínku program ASEAN-EU *Programme for Regional Integration Support* (fáze I a fáze II) ⁽¹²⁾, iniciativa *Trans Regional EU-ASEAN Trade Initiative* (TREATI) ⁽¹³⁾ a nástroj *Regional EU-ASEAN Dialogue Instrument* (READI) ⁽¹⁴⁾.

3.7 Kromě těchto dohod vydaly obě organizace nedávno společné prohlášení k boji proti terorismu (na 14. ministerské konferenci v roce 2003) ⁽¹⁵⁾ a při příležitosti 16. ministerské konference v Norimberku, která se konala dne 15. března 2007, přijaly společný akční plán (Norimberský akční plán na období 2007–2012).

3.8 EU a ASEAN navíc udržují politickou spolupráci prostřednictvím společných setkání příslušných ministrů zahraničních věcí a vysokých funkcionářů. 17. zasedání ministrů zahraničních věcí EU-ASEAN, které se konalo ve dnech 27. a 28. května 2009 v Phnompenhu v Kambodži, bylo příležitostí k sestavení bilance za první dva roky provádění norimberského akčního plánu a k projednání naléhavých otázek (např. celosvětové recese a rizika pandemie spojené s virem A/H1N1). Na závěr byl schválen nový dokument, který vytyčil budoucí priority a cíle na období 2009–2010, tzv. phnompenhská agenda.

3.9 Zmínit je třeba i pozitivní zkušenosti s ASEM (Setkání Asie-Evropa), přestože nijak nesouvisí s dialogem mezi EU a ASEAN, neboť ASEM je v současné době hlavním vícestranným spojovacím kanálem mezi Evropou a Asií ⁽¹⁶⁾. Vedle

⁽¹²⁾ ASEAN-EU *Programme for Regional Integration Support* (APRIS I) byl podepsán v září 2003 v Jakartě a byly na něj vyčleněny finanční prostředky ve výši 4,5 mlrd. EUR určené na podporu uskutečnění cílů vytyčených v akčním plánu z Vientiane, uskutečnění jednotného kontaktního místa ASEAN pro harmonizaci celních postupů, omezení technických překážek obchodu, sladění norem kvality v regionu a technickou podporu sekretariátu ASEAN. Hlavními cíli APRIS II (viz ASEAN-EU *Programme for Regional Integration Support* (APRIS) fáze II, Jakarta, listopad 2006) jsou následující oblasti: obchod (podpora sladění norem ASEAN s mezinárodními normami), investice (podpora přijetí akčního plánu na rychlejší odstranění překážek přílivu kapitálu do regionu a jeho volného pohybu v regionu) a instituce (podpora posílení mechanismu ASEAN na urovnání sporů a podporu sekretariátu ASEAN v zájmu zaručení účinného plnění jeho funkcí). Platnost programu APRIS II je od roku 2006 do roku 2009 a jeho finanční krytí je zaručeno díky počátečnímu vyčlenění prostředků EU ve výši 8,4 mil. EUR. V roce 2007 bylo vyčleněno dalších 7,2 mil. EUR na podporu iniciativ stanovených v plánu APRIS II, jejichž zvláštním účelem bylo dosažení společných norem v těchto zemích v zemědělsko-potravinářském odvětví, v elektronice, kosmetice a výrobcích ze dřeva.

⁽¹³⁾ Program technické podpory, kterou Unie poskytuje zemím jihovýchodní Asie s cílem urychlit dosažení cílů integrace ASEAN v oblasti norem pro zemědělsko-potravinářské a průmyslové výrobky a v oblasti technických překážek obchodu. Viz *Trans-Regional EU-ASEAN Trade Initiative*, Luang Prabang, 4. dubna 2003.

⁽¹⁴⁾ Nástroj READI zahrnuje veškerou problematiku spolupráce v neobchodní oblasti a podporuje politický dialog v oblastech společného zájmu, jako je např. informační společnost, změna klimatu, bezpečnost civilního letectví, zaměstnanost a sociální věci, energetika, věda a technologie.

⁽¹⁵⁾ Viz *Joint Declaration on Cooperation to Combat Terrorism*, Brusel, 27. a 28. ledna 2003.

⁽¹⁶⁾ Stávajících 45 členů ASEM představuje přibližně polovinu globálního HDP, asi 60 % světového obyvatelstva a kolem 60 % světového obchodu (údaje Evropské komise).

pořádání bienálních dvoustranných mezivládních summitů ⁽¹⁷⁾ podporuje ASEM i *Asia Europe People's Forum*, *Asia-Europe Parliamentary Partnership*, *Asia-Europe Business Forum* a internetovou platformu na podporu vědecké spolupráce ve vzdělávání a výzkumu *Trans-Eurasia Information Network* (TEIN) ⁽¹⁸⁾.

4. Hlavní témata vztahů EU-ASEAN

4.1 Aniž by si činil nárok na úplnost, považuje Výbor za vhodné se soustředit na některá prioritní témata a rozhodující otázky, které jsou strategické pro budoucí vývoj vztahů mezi EU a ASEAN, aby navrhl směr postupu a konkrétní možná opatření.

4.2 Jak již bylo zdůrazněno, obchodní jednání mezi EU a ASEAN jsou v současné době pozastavená. V zájmu dalšího úsilí o rozvoj regionu zahájila EU jednání o uzavření dvoustranných dohod o volném obchodu s některými členskými zeměmi ASEAN (počínaje Singapurem a Vietnamem).

4.2.1 Je nesporné, že země ASEAN jsou stále nestejnorodé útvary, ať již z hlediska politického a institucionálního (v ASEAN existují vedle sebe režimy demokratické a režimy autoritativní, ale i skutečné vojenské diktatury – např. v Myanmaru) či z hlediska hospodářského (např. podle všech ukazatelů socioekonomického rozvoje existuje zjevná propast mezi tzv. ekonomikami ASEAN-6 a čtyřmi novými zeměmi CLMV). Navíc instituce ASEAN (sekretariát a předsednictvo) nemají mandát k vyjednávání. Dále je u zemí CLMV nutná obezřetnost v souvislosti se sociálními náklady hlubší hospodářské integrace ⁽¹⁹⁾.

4.2.2 Nicméně dvoustranný přístup je tradiční volbou „druhého nejlepšího řešení“ a vyloučení některých zemí (Myanmar, Kambodža a Laos) z jednání bylo zeměmi ASEAN ostře kritizováno. Kromě toho je nezbytné podporovat skutečná jednání na regionální bázi, aby se zvýšila přítomnost Evropy v dané oblasti a vzhledem k úzkému hospodářskému propojení regionu se zintenzivnil dialog s Čínou. Z tohoto hlediska je třeba na zahájení dvoustranných jednání se zeměmi ASEAN nahlížet výhradně jako na první krok k širšímu porozumění v rámci politického a hospodářského regionálního partnerství, ať již kvůli klíčovému významu Asie pro mezinárodní politicko-hospodářskou rovnováhu a nepřímo i pro vztahy EU s Čínou, nebo i vzhledem k vůli zemí jihovýchodní Asie vytvořit do

⁽¹⁷⁾ 8. summit se bude konat v říjnu v Bruselu a jeho tématem bude zlepšení kvality života.

⁽¹⁸⁾ Projekt TEIN3 (<http://www.tein3.net/>) nabízí portál pro účely podpory vědecké spolupráce mezi zhruba 8 000 výzkumnými středisky a akademickými institucemi z Asie a Tichomoří a jejich účasti na projektech s evropskými partnery. Telematickou spolupráci v oblasti výzkumu mezi Evropou a Asií zajišťuje napojení na síť GÉANT.

⁽¹⁹⁾ V souladu se „zvláštním a diferencovaným přístupem“ WTO je EU ochotna zohlednit různorodou úroveň rozvoje v partnerských zemích. Je třeba mít na paměti, že vývoz z Laosu a Kambodže již má přednostní přístup na trh EU díky iniciativě *Vše kromě zbraní*.

roku 2015 jednotný trh, což je cíl, který EU prakticky i finančně podporuje.

4.3 EU jedná se zeměmi ASEAN o uzavření zvláštních dohod o rozšířené spolupráci (*Partner and Co-operation Agreements*, PCAs) a podporuje integrační iniciativu ASEAN (IAI) i iniciativy na podporu oblastí subregionálního růstu⁽²⁰⁾. Kromě toho byla zintenzivněna spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, jejímiž hlavními cíli je zvýšení úrovně výuky, podpora studia jazyků a využívání moderních informačních a komunikačních technologií⁽²¹⁾.

4.3.1 Vzhledem k citlivé otázce bezpečnosti potravin navíc EU zamýšlí posílit spolupráci s FAO v této oblasti. FAO již ve spolupráci s ASEAN vypracovala rámec *ASEAN Integrated Food Security Framework* (AIFS) a související strategický akční plán (*Strategic Plan of Action for Food Security*, SPA-FS) a v současnosti provádí 10 případových studií jednotlivých zemí o dopadech krize na bezpečnost potravin v regionu. Dále FAO vypracovává memorandum o porozumění se zeměmi ASEAN, na jehož základě budou vymezeny vzájemné vztahy a bude usnadněna technická podpora v oblasti bezpečnosti potravin v regionu.

4.3.2 Vzhledem k sociální a hospodářské citlivosti regionu na vnější šoky a pravděpodobným dodatečným dopadům uzavření dohod o liberalizaci obchodu na zranitelnost některých členských zemí a některých sociálních skupin nejvíce vystavených konkurenci by bylo vhodné věnovat těmto aspektům hospodářské spolupráce větší pozornost, což se týká i sdílení znalostí s dalšími mezinárodními institucemi a výzkumnými středisky.

V Bruselu dne 26. května 2010.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

4.4 Politická spolupráce mezi EU a ASEAN má i nadále zcela určitě mezivládní povahu a je rozvíjena na základě pravidelných (bienálních) setkávání příslušných ministrů zahraničních věcí a vysokých funkcionářů. Tyto ministerské schůzky nicméně přispěly k většímu souladu vzájemných postojů k zahraniční politice. EU například požádala o přístup k *ASEAN Treaty of Amity and Cooperation* a ASEAN za tímto účelem souhlasil s rozšířením smlouvy o nadnárodní subjekty s právní subjektivitou.

4.4.1 Sociokulturní spolupráce v období 2009–2010 je upravena v phnompenhské agendě, která stanoví uskutečňování společných cílů v různých oblastech: zdravotní bezpečnost, věda a technologie, odborná příprava, ochrana uměleckého a kulturního dědictví. Nicméně i v rámci sociální spolupráce je zapojení občanské společnosti paradoxně velmi nízké. V současné době totiž chybí orgány, které by sociálním partnerům a ostatním občanům umožňovaly plně vyjádřit různé potřeby a očekávání ohledně současné situace a výhledů na spolupráci mezi EU a ASEAN v budoucnosti⁽²²⁾.

4.4.2 V neposlední řadě, pokud jde o lidská práva, lze s uspokojením přijmout nedávné zřízení (v důsledku vstupu charty ASEAN v platnost) mezivládní komise pro lidská práva. Přestože se jedná o orgán, který (alespoň prozatím) nemá donucovací a sankční pravomoci, a jeho úkolem je tedy spíše podpora lidských práv než jejich ochrana, je jeho zřízení bezpochyby prvním krokem směrem ke komplexnější ochraně lidských práv, k jejímuž dosažení bude tato organizace v příštích letech vyzývána. Výbor nicméně zdůrazňuje, že kvůli stávající situaci v oblasti lidských práv není možné pokračovat v jednáních se současným vojenským režimem v Myanmaru.

⁽²⁰⁾ V současnosti probíhá 5 společných projektů s celkovým rozpočtem 55,5 mil. EUR.

⁽²¹⁾ Prioritou je odborná příprava, doprava, energetika a udržitelný rozvoj. Viz *Regional EU-ASEAN Dialogue Instrument*, Kuala Lumpur, 2005.

⁽²²⁾ Jedinou (částečnou) výjimkou je ASEAN-EU Business Network se sídlem v Bruselu, který byl vytvořen v roce 2001 s cílem podporovat obchodní vztahy mezi zainteresovanými stranami.